

predispozice uchýlovat se k násilí a neúnosná etnická a náboženská rozmanitost regionu. Autoři podobné výroky, stereotypy a účelová ospravedlnění ostře kritizují.

Dnešní problémy regionu však autoři nepřipisují pouze nezodpovědné angažovanosti Západu, ale i přetrvávajícímu dědictví minulých režimů a neschopnosti politických lídrů a společnosti se s nimi vyrovnat. Chudoba, nezaměstnanost, politická nestabilita a organizovaný zločin jsou tudíž také důsledkem zvláště mocenských klanů, vertikálního uspořádání moci, hluboce zakořeněného kolektivismu a vadného právního rámce. V překonávání těchto překážek má balkánským státům napomoci vidina budoucího členství v EU. V přístupu EU vůči balkánským státům však autoři spatřují rozpor mezi rétorikou a realitou: upozorňují na nerovné mocenské vztahy mezi západní Evropou a Balkánem, které se stále nemohou vymanit z vleku západních „misionářských, křížáckých a imperialistických“ tradic.

Kniha je rozdělena do jedenácti kapitol. První rozebírá konceptuální rámec knihy, proces demokratizace a ekonomické transformace. Následujících devět kapitol, založených na podobné tématické struktuře (základní fakta, vývoj od 80. let do pádu komunismu, politická a ekonomická transformace, vládnoucí politické strany a reformy, závěry a doporučení), se věnuje jednotlivým zemím. Závěrečná kapitola se kriticky ohlíží za integraci balkánských států do západních struktur; autoři v ní rozpracovávají svou tezi o neadekvátním a rozporuplném přístupu Západu.

Sedmnáctiletý výzkum se odráží jak v objemu publikace (620 stran), ačkoli ta díky své pečlivé strukturovanosti a úsporné stylizaci nepůsobí nepřehledně ani příliš rozvláčně. Text je provázen značným množstvím tabulek (výsledky voleb a ekonomické ukazatele), mapou Balkánu, seznamem zkratk, jmenným rejstříkem a shrnující převážně anglofonní bibliografií.

Jakub Šimák

Ebru Boyar, *Ottomans, Turks and the Balkans: Empire Lost, Relations Altered*. London: I. B. Tauris, 2007, 243 s.

Ztráta Balkánu po válkách druhé dekády dvacátého století a následném rozpadu Osmanské říše neznamena pro osmanské Turky pouze ztrátu teritoria, ale i dosaďadní identity. Pociť nespravedlnosti a bezpráví, vyvolaný touto ztrátou, si s sebou osmanští/turečtí intelektuálové přenesli i do Turecké republiky, která se až na malou evropskou část rozprostírala v Anatolii – ve znovuobjevené „duši“ moderního tureckého národa formovaného Mustafou Kemalem.

Kniha Ebru Boyarové, zabývající se oficiální propagandou a historiografií pozdní Osmanské říše a Turecka, je analýzou vývoje vztahů mezi tamními intelektuály a Balkánem a tím, jak ztráta tohoto území ovlivnila jejich nazírání sebe sama a v neposlední řadě také vztahy nově vzniklé republiky se světem. Autorka vychází z analý-

zy pramenů a literatury, která by se daly rozdělit do šesti základních druhů: „oficiální“ historiografie o Balkánu, učebnice dějepisu, historie jednotlivých balkánských zemí z pera osmanských/tureckých autorů, dokumenty z diplomatických jednání Porty, „didaktická“ beletrie a osobní memoáry. Jejich kombinací se snaží dosáhnout co nejvyváženějšího pohledu na Balkán a na jeho roli ve formování moderní turecké národní identity. Časově svou práci vymezuje léty 1861 a 1946, tedy obdobím mezi tanzimatem – pozdními reformami Osmanské říše – a počátkem multipartijního systému v Turecku v období krátce po druhé světové válce, přičemž zdůrazňuje, že rok 1923 (vznik Turecké republiky) nevnímá jako tradiční mezník z toho důvodu, že mezi intelektuály nenastalo myšlenkové schizma.

V závěru práce přichází autorka s tvrzením, že územní ztráty na Balkáně, resp. ztráta Balkánu jako takového, vytvořila mezi intelektuály větší myšlenkové pouto k Anatolii jako „opravdové duši“ tureckého národa. Zároveň však dodává, že ztráta tak velké části bývalého impéria stále rezonovala v myslích intelektuálů a v meziválečné Turecké republice vzbuzovala sentiment, projevy vzteku a hořkosti. Důležitou součástí nově formované identity Turků bylo vnímání sebe sama jako oběti: zatímco oni (osmanští Turci) vládli dobře, spravedlivě a trpěli ve válečných konfliktech, balkánské národy, kterým ponechávali velkou náboženskou svobodu a samosprávu, v míru prosperovaly. Po převzetí evropského nacionalismu se však balkánské národy nevděčně a s nenávistí v srdcích obrátily proti svým dobromyslným vládcům (s. 141). Tyto pocity oběti a zrady byly v republice důležitým prvkem v rozvíjení konceptu národní jednoty.

Publikace je rozdělena do pěti kapitol, které se postupně věnují tomu, jak různí osmanští/turečtí intelektuálové vnímali a definovali Balkán, jednotlivé země a jejich národy, a v neposlední řadě pak jejich reakcím na rozpad říše a ztrátu tohoto evropského území. Více než třetina knihy je vyhrazena poznámkám, rozsáhlé bibliografii a rejstříku, což rozsahově odpovídá velmi častým citacím a parafrázím z prací tureckých intelektuálů.

Jakub Šimák

Jerzy Borzęcki, *The Soviet-Polish Peace of 1921 and the Creation of Interwar Europe*. New Haven: Yale University Press, 2008, 418 s.

Knihy je podle slov autora první nesovětskou publikací o Řižském míru. Borzęcki text rozdělil chronologicky od prvních diplomatických styků mezi Polskem a sovětským Ruskem přes přípravná mírová jednání až po zavádění mírové smlouvy do praxe. I jednotlivé kapitoly jsou členěny většinou podle válečných operací a s nimi souvisejících diplomatických jednání.

Knihy je příznačná detailností, která by sice mohla některé čtenáře svádět ke konstatování, že se autor snaží čtenáře utopit ve faktech, po přečtení je však nutno uznat, že Borzęcki napsal dobře čtivou a zároveň velmi obsažnou knihu, která